

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(повна назва вищого навчального закладу)
Факультет міжнародних відносин, політології та соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Хмарський В.М.

09

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогічна (асистентська) практика

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Спеціальність __292 – Міжнародні економічні відносини

Інститут/факультет __Факультет міжнародних відносин, політології та соціології

Робоча програма складена на основі програми педагогічної (асистентської) практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова та освітньо-наукової програми спеціальності 292 - "Міжнародні економічні відносини".

Укладачі: д.е.н., проф. Якубовський С. О., к.е.н., доц. Бичкова Н. В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від "31" серпня 2020 р.

Завідувач кафедри СГ і МЕВ

(підпис)

(Якубовський С.О.)
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) Факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від "09" вересня 2020 р.

Голова НМК

(підпис)

(Хорошилов О.Ю.)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Педагогічна (асистентська) практика в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є одним з етапів професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії до науково-педагогічної діяльності. Під час практики формуються професійно-педагогічні компетентності щодо здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Програма педагогічної (асистентської) практики розроблена на основі Закону України «Про вищу освіту», у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261, з урахуванням Положення про організацію освітнього процесу в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова, Положення про порядок проведення практики здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, освітньо-наукових програм підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова.

Педагогічна (асистентська) практика відбувається у 5 семестрі 3 року підготовки аспірантів спеціальності «Міжнародні економічні відносини». Загальний обсяг практики 6 кредитів (180 годин). Форма підсумкового контролю: залік

2. Мета та завдання практики

Головною метою є формування готовності здобувачів 3 рівня вищої освіти до викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю 292 - «Міжнародні економічні відносини».

Завдання практики:

1. Розвиток професійних умінь та набуття необхідних навичок педагогічної діяльності викладача шляхом залучення здобувачів вищої освіти до проведення різних видів навчально-виховної роботи у ЗВО;

2. Формування умінь та навичок щодо планування та організації навчально-методичної роботи викладача ЗВО;

3. Формування готовності до здійснення виховної роботи зі студентами та студентськими групами.

Процес проходження педагогічної асистентської практики скерований на формування у аспірантів наступних компетентностей або їх елементів:

а) інтегральної (ІК): Здатність виявляти та розв'язувати комплексні задачі та проблеми в сфері міжнародних економічних відносин, висувати гіпотези та генерувати нові ідеї їх комплексного розв'язання, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань у процесі дослідницько-інноваційної діяльності та професійної практики

б) загальних (ЗК):

ЗК 02. Здатність до підготовки, організації та проведення навчальних занять з використанням теоретичних та методологічних напрацювань власного наукового дослідження.

ЗК 03. Здатність до абстрактного, критичного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів і перевірених фактів в умовах обмеженості часу і ресурсів з урахуванням принципів тайм-менеджменту.

ЗК 08. Готовність до самокритики та саморозвитку, підвищення наукового і культурного кругозору рівня здобувача наукового ступеня доктора філософії.

в) спеціальних (СК):

СК 01. Здатність демонструвати глибокі знання сучасних теоретичних, методологічних та методичних засад функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин.

СК 03. Здатність здійснювати публічну апробацію результатів досліджень, сприяти їх поширенню в науковій та практичній сферах як українською, так і іноземними мовами.

СК 05. Здатність розуміти теоретичні та практичні проблеми сучасних методологій дослідження за спеціальністю.

СК 07. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері міжнародних економічних відносин та бізнесу.

Нормативний зміст підготовки у процесі проходження педагогічної (асистентської) практики, сформульований у термінах результатів навчання:

ПРН 1. Проводити міждисциплінарні наукові дослідження економічних процесів, володіючи належним рівнем загальнонаукових компетентностей, які сприяють формуванню цілісного наукового підходу, професійної етики та загального культурного кругозору.

ПРН 2. Демонструвати системний науковий світогляд, уміння креативно мислити, формулювати висновки і розробляти рекомендації, пропонувати неординарні підходи з використанням новітніх технологій у розв'язанні поставлених завдань.

ПРН 6. Знати систему вищої освіти в Україні, специфіку професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи; використовувати законодавче та нормативно-правове забезпечення вищої освіти, сучасні засоби і технології організації та здійснення освітнього процесу, різноманітні аспекти виховної роботи зі студентами, інноваційні методи навчання. Критично оцінювати власні наукові розробки при впровадженні у навчальний процес.

ПРН 7. Аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії, парадигми глобального економічного розвитку, новітні підходи до функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин.

ПРН 11. Здійснювати публічну апробацію результатів досліджень, сприяти їх поширенню в науковій та практичній сферах як українською, так і іноземними мовами.

3. Змістовні модулі

Змістовий модуль 1. Навчальна діяльність аспіранта-практиканта

Навчальна діяльність аспіранта-практиканта: планування власної викладацької діяльності, підготовка до занять; проведення різних видів навчальних занять за розкладом у закріпленій академічній групі; проведення аналізу відвіданих занять; виготовлення роздавального дидактичного матеріалу; перевірка письмових робіт студентів; проведення консультацій для студентів; підготовка і проведення одного позааудиторного заходу з предмету, що викладається.

Змістовий модуль 2. Методична діяльність аспіранта-практиканта

Методична діяльність аспіранта-практиканта: ознайомлення аспірантів з особливостями організації освітнього процесу в ОНУ (ознайомлення з освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця, навчальним планом, розкладом занять тощо); ознайомлення з кредитно-рейтинговою організацією курсу, що доручено викладати; ознайомлення зі змістом психологічної освіти (навчальні програми з дисциплін та робочі програми з навчальних дисциплін, підручники, посібники, методичні рекомендації); участь аспірантів у засіданнях кафедр, методичних секцій, в роботі семінарів викладачів тощо; складання робочої навчальної програми курсу, що доручено проводити (тематичного плану і планів окремих занять, завдань для самостійної роботи, завдань для поточного, модульного і підсумкового видів контролю тощо); відвідування та аналіз занять викладачів кафедри та аспірантів-практикантів.

Змістовий модуль 3. Виховна діяльність аспіранта-практиканта

Виховна діяльність аспіранта-практиканта: ознайомлення з організацією виховної роботи в ОНУ; ознайомлення з комплексним планом організаційно-виховної роботи ВНЗ, планом виховної роботи на факультеті, в академічній групі; виконання обов'язків помічника куратора академічної групи; планування виховної роботи в академічній групі; відвідання та аналіз виховних заходів, що проводять інші аспіранти-практиканти; підготовка і проведення

одного виховного заходу; вивчення як особистості окремих студентів, так і колективу групи в цілому; складання характеристики академічної групи.

Змістовий модуль 4. Науково-дослідна діяльність аспіранта

Науково-дослідна діяльність аспіранта-практиканта: виконання індивідуальних дослідницьких економічних завдань протягом педпрактики та складання відповідного звіту; участь у роботі методологічних семінарів кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин.

4. Організація педагогічної практики

Педагогічна практика здобувачів 3 рівня вищої освіти спеціальності 292 - “Міжнародні економічні відносини” в ОНУ імені І. І. Мечникова відбувається відповідно до навчального плану спеціальності – 3-й рік навчання, 5-й семестр. Проходження практики передбачає реалізацію трьох основних етапів: організаційного, педагогічного і завершального.

Організаційний етап передбачає проведення установчої конференції, учасниками якої є здобувачі 3 рівня вищої освіти, їхні наукові керівники, відповідальна особа за спеціальністю. На цьому етапі: визначаються основні цілі та завдання практики, опрацьовується індивідуальна по кожному з практикантів програма, яка має включати всі змістовні частини педагогічної практики та терміни виконання видів робіт, що входять до неї. Здобувачі вищої освіти ознайомлюються зі звітною документацією.

Педагогічний етап передбачає проведення аспірантами практичних і лекційних занять для здобувачів 1 і 2 рівнів вищої освіти факультету міжнародних відносин, політології та соціології, інших спеціальностей ОНУ імені І. І. Мечникова, на яких викладається загальний курс міжнародних економічних відносин, інші навчальні дисципліни економічного профілю. У межах педагогічної практики, аспіранти також можуть залучатися до інших форм аудиторної та позааудиторної роботи, передбаченої Положенням “Про освітній процес в ОНУ імені І. І. Мечникова”.

Завершальний етап представлений підготовкою звітної документації аспірантами (щоденник практики, план-конспект заняття), науковими керівниками (оцінка в індивідуальному плані аспіранта, у відомості підсумкового контролю, написання характеристики на здобувача вищої освіти), підсумковою конференцією, під час якої відбувається обговорення результатів педагогічної практики, висловлюються пропозиції щодо поліпшення умов її проведення, модернізації змісту та форм роботи з аспірантами, оцінюванням результатів проходження практики.

Базами проходження педагогічної практики є відповідні кафедри університету.

5. Зміст практики

Під час проходження педагогічної практики аспірант(ка)-практикант(ка) повинен/повинна виконати наступні види робіт:

I. Організаційна робота:

складання плану педагогічної практики;

ознайомлення з загальним планом роботи кафедри, індивідуальними і робочими планами викладача-наставника;

відвідування занять керівника і провідних викладачів кафедри з метою усвідомлення кращого методичного досвіду;

участь у роботі методичних семінарів кафедри, міжкафедральних формах спілкування (конференціях, «круглих столах» тощо).

1. Методична робота:

1) підготовка розгорнутих планів семінарів (лекцій) за визначеними темами з наданням питань для обговорення, практичних і тестових завдань, тематики рефератів, списків обов’язкової та додаткової літератури;

2) розробка сценарного плану «ділової гри», семінару-дискусії, семінару- конференції тощо;

3) пошук, систематизація і вивчення нової літератури щодо окремих тем загального

курсу міжнародних економічних відносин або спецкурсу (за рекомендацією наставника), а також загально-методичної літератури з питань викладання економічних дисциплін у вищій школі.

2. Навчальна робота:

1) проведення семінарів/лекцій в академічних групах здобувачів 1-2 рівнів вищої освіти;

2) надання допомоги наставнику в проведенні заліків/іспитів тощо.

Запропоновані види завдань є лише певним взірцем для складання індивідуальної програми кожним аспірантом(кою)-практикантом(кою), оскільки вона має враховувати як індивідуальні здібності та побажання здобувача/-ки 3 рівня вищої освіти, так і специфіку навчального навантаження його керівника. Проте основні напрямки роботи в тому чи іншому вигляді мають бути опрацьовані.

Під час проходження педагогічної практики аспірант/ка зобов'язаний/-а:

1. Дотримуватись норм та правил освітнього процесу в ОНУ імені І. І. Мечникова.
2. Взяти активну участь в установчій і підсумковій конференціях.
3. Ознайомитись із документацією кафедри й викладача-наставника (навчальним планом, графіком навчального процесу, індивідуальним планом викладача, робочими програмами, календарним планом, планами занять тощо).
4. Знати вимоги, що ставляться до заповнення документів.
5. Планувати свою діяльність та відображати її в індивідуальному плані.
6. Відвідувати заняття викладача-наставника протягом практики, спостерігати за діяльністю викладача-наставника та проводити аналіз занять.
7. Надавати допомогу викладачеві-наставнику у:
 - розробці робочих програм із дисципліни;
 - оформленні наочності, підготовці дидактичного матеріалу;
 - перевірці залишкових знань, тестів, контрольних завдань здобувачів 1-2 рівнів вищої освіти;
 - проведенні модульного контролю, атестації здобувачів 1-2 рівнів вищої освіти;
 - виконанні доручень кафедри;
 - організації позааудиторної роботи здобувачів 1-2 рівнів вищої освіти.

Обов'язки керівника педагогічної практики:

- бере участь в інструктажі аспірантів на факультеті (перед початком практики) і в підсумковій конференції (на завершення практики);
 - у випадку неявки аспірантів на практику, порушення ними трудової дисципліни, нехтування своїми обов'язками, а також у разі виникнення конфліктних ситуацій повідомляє про це письмово (рапортом) завідувача випускової кафедри, заступника Декана ФМВПС із навчально-методичної та виховної роботи;
 - планує навчально-виховну роботу аспірантів-практикантів, надає методичну допомогу у підготовці і проведенні занять за фахом, організації роботи з колективом здобувачів 1-2 рівнів вищої освіти, позанавчальною роботою тощо;
 - відвідує заняття інших аспірантів-практикантів (лекції, практично- семінарські тощо), бере участь у їх обговоренні;
 - надає здобувачам 1-2 рівнів вищої освіти консультацію щодо виконання індивідуального науково-дослідного (творчого) завдання, оцінює його;
 - на засіданнях кафедри доповідає про стан проходження, а також про підсумки практики.

6. Вимоги до звіту

Після проходження педагогічної практики аспірант/-ка звітує керівнику практики в письмовій формі. Практикант/-ка оформлює письмовий звіт про проходження практики. До загальнообов'язкових вимог відноситься наявність таких елементів, як-от:

- титульний аркуш;
- вступ, який містить опис сутнісних рис педагогічної практики, її об'єкт, предмет, мету та

завдання;

- індивідуальний план роботи на практиці;
- тематичний план визначеної дисципліни, складений відповідно до кредитно-модульної системи;
- конспект відпрацьованих лекцій, який містить анотацію, план лекційного заняття, основну та допоміжну літературу, контрольні запитання та текст лекційного заняття;
- нотатки проведеного семінарського заняття, які містять план, основну та допоміжну літературу, контрольні запитання, теми рефератів;
- звіт про виконання плану педагогічної практики;
- характеристику практиканта від викладача, якому він асистував у процесі проходження практики, де обов'язково зазначається оцінка його роботи;
- щоденник практики, оформлений відповідно до встановлених вимог.

Оформлений індивідуальний план із додатками та звіт подаються на кафедру не пізніше наступного тижня з моменту закінчення терміну практики. Оцінка за виконання педагогічної практики фіксується у залікових книжках.

7. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення: робоча програма асистентської практики; навчально-методичні комплекси відповідних дисциплін зі спеціальності «Міжнародні економічні відносини»; інструктивно-методичні матеріали щодо підготовки та проведення навчальних занять, аналізу навчальних занять, мультимедійний супровід матеріалів лекцій та практичних занять; плани практичних занять.

8. Критерії оцінювання знань і вмінь аспірантів та розподіл балів за окремими видами робіт

Розподіл балів, які отримує аспірант

Виконання індивідуального плану проходження практики	Оформлення звітної документації за практику	Захист звіту за практику	Сума балів
До 50	До 25	До 25	100

Виконання індивідуального плану проходження практики

Критерії оцінювання	За бальною системою
аспірант у повному обсязі, самостійно виконав індивідуальний план проходження практики; досконало володіє теоретичними знаннями та може їх застосовувати на практиці, під час викладання навчальних дисциплін; наполегливо та сумлінно виконував завдання практики; самостійно та правильно розробляв та оформлював навчально-методичні та дидактичні матеріали; дотримувався правил внутрішнього розпорядку	41-50
аспірант виконав індивідуальний план проходження практики за незначної сторонньої допомоги; має хороші теоретичні знання, що продемонстрував під час проведення навчальних занять; виконував заплановані заходи, але відчував незначні труднощі у процесі	31-40

підготовки до них та аналізі досягнутих результатів; правильно оформлював та розробляв навчально-методичні та дидактичні матеріали користуючись незначною допомогою з боку керівника практики; дотримувався правил внутрішнього розпорядку	
аспірант виконав індивідуальний план проходження практики користуючись постійною допомогою; має задовільні теоретичні знання, що продемонстрував під час проведення навчальних занять; виконував заплановані заходи, але відчував труднощі у процесі підготовки до них та аналізі досягнутих результатів, що потребувало постійного контролю та корекції з боку керівника практики; оформлював та розробляв навчально-методичні та дидактичні матеріали допускаючи помилки; дотримувався правил внутрішнього розпорядку	11-30
аспірант не виконав індивідуальний план проходження практики; має задовільні теоретичні знання, але не зміг їх продемонструвати під час проведення навчальних занять; не набув вмінь розробляти необхідне навчально-методичне та дидактичне забезпечення освітнього процесу навіть за сторонньої допомоги та підтримки; не дотримувався правил внутрішнього розпорядку	0-10

Оформлення звітної документації за педагогічну практику

Критерії оцінювання	За бальною системою
дотримання аспірантом методичних рекомендацій щодо оформлення та ведення звітної документації практики. Систематичне та правильне заповнення щоденника практики, охайність в роботі з документами. Своєчасна підготовка звіту про роботу, яку виконано під час практики.	21-25
виконання аспірантом методичних рекомендацій щодо оформлення та ведення звітної документації практики. Систематичне заповнення щоденника практики, охайність в роботі з документами, але присутні незначні помилки у оформленні документації. Своєчасна підготовка звіту про роботу, яку виконано під час практики.	16-20
неврачування аспірантом методичних рекомендацій щодо оформлення та ведення звітної документації практики. Неохайне та несистематичне заповнення щоденника практики, допущені помилки. Не своєчасна підготовка звіту про роботу, яку виконано під час практики.	10-15
відсутність документів, що підтверджують проходження аспірантом педагогічної практики	1-9

Оцінювання захисту звіту аспіранта за педагогічну практику

Критерії оцінювання	За бальною системою ОНУ
аспірант під час звіту за практику демонструє всебічні, глибокі знання щодо нормативної бази, вільно відповідає на всі питання, що пов'язані з підготовкою навчально-методичних та дидактичних матеріалів, методики та форм проведення різних видів навчальних занять. Допускає 1-2 незначних помилок через неуважність, які сам виправляє	21-25
аспірант під час звіту за практику демонструє хороші знання щодо нормативної бази, дає відповіді на питання у певній логічній послідовності, допускає 2-3 незначні помилки, що пов'язані з підготовкою навчально-методичних та дидактичних матеріалів, методики та форм проведення різних видів навчальних занять і за допомоги, їх виправляє	16-20
аспірант під час звіту за практику виявляє не досить повні знання щодо нормативної бази, не здатний відповісти на поставлені питання на рівні репродуктивного відтворення, допускає 3-4 помилки, що пов'язані з підготовкою навчально-методичних та дидактичних матеріалів, методики та форм проведення різних видів навчальних занять, відповіді дає неповні навіть у разі допомоги	10-15
аспірант під час звіту за практику не демонструє знань щодо нормативної бази або більшої частини вимог, що пов'язані з підготовкою навчально-методичних та дидактичних матеріалів та методикою проведення різних видів навчальних занять, суттєві помилки не виправляє, незрозуміла побудова відповіді на поставлені питання	1-9

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Реалізація основних завдань контролю знань здобувачів вищої освіти в ОНУ досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю. Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань здобувачів вищої освіти, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань здійснюється за 100-бальною системою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –A, B, C, D, E, FX,F).

За системою ОНУ	За шкалою ECTS	За національною системою	Визначення
1	2	3	4
90-100	A	5 (відмінно)	Високий рівень фахових знань і методики викладання фахових дисциплін, теоретичних основ планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь студентів у закладі вищої освіти, творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій, повністю виконано усі завдання з педагогічної практики, вчасне оформлення звітної документації з педагогічної практики.

85-89	B	4 (дуже добре)	Достатній рівень фахових знань і методики викладання фахових дисциплін, теоретичних основ планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь студентів у закладі вищої освіти, відповідність лекційних, практичних, семінарських, лабораторних, індивідуальних занять сучасним дидактичним вимогам до навчальних занять у закладах вищої освіти; повністю виконано усі завдання з педагогічної практики, вчасне оформлення звітної документації з педагогічної практики.
75-84	C	4 (добре)	Недостатньо повне та ґрунтовне оволодіння фаховими знаннями і методикою викладання фахових дисциплін, теоретичними основами планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь студентів, виконано усі завдання з педагогічної практики, невчасне оформлення звітної документації з педагогічної практики.
70-74	D	3 (задовільно)	Недостатньо повне оволодіння фаховими знаннями і методикою викладання фахових дисциплін, теоретичними основами планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь студентів, виконано усі завдання з педагогічної практики, але із зауваженнями, невчасне оформлення звітної документації з педагогічної практики.
60-69	E	3 (достатньо)	Недостатнє оволодіння фаховими знаннями і методикою викладання фахових дисциплін, теоретичними основами планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь студентів, виконано частково завдання з педагогічної практики, невчасне оформлення звітної документації з педагогічної практики із значними зауваженнями.
35-59	FX	2 (незадовільно)	Володіє окремими знаннями з фахових дисциплін і методикою їх викладання, не виконано більшість завдань з педагогічної практики, не оформлено звітну документацію з педагогічної практики..
0-34	F	2 (незадовільно)	Не виконав програму практики, не вміє викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни.

9. Матеріальне забезпечення

Комп'ютер, Wi-Fi доступ Internet, проектор.

10. Рекомендована література

Основна

1. Вейланде Л.В.-В. Педагогіка і психологія вищої школи. Практикум. О.: ОНУ, 2018. 122 с. Ел. вер.
2. Вейланде Л.В.-В. Тренінгові технології у вищій школі. Практикум: навч.-метод. посіб. О.: ОНУ, 2018. 35с. Ел. вер.

3. Вейланде Л.В.-В. Конструювання тестів і тестових завдань. Практикум: навч.-метод. посіб. О.: ОНУ, 2018. 44 с. Ел. верс.2. Вельчева Л. Г. Методика викладання біології у вищих навчальних закладах. / Л. Г. Вельчева. - Мелітополь: вид. МДПУ, 2015. – 102 с.
4. Каплінський К. В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник /В. В Каплінський. – Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с.
5. Горняк О.В. Сучасні економічні теорії та актуальні проблеми економічної політики. Навчально-методичний посібник. Одеса. 2019. 39 с.
6. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник; канд. екон. наук, Т. А. Родіонова; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - Одеса : ОНУ, 2018. - 172 с.
7. Глобальна економіка: підручник / Б.Е.Головаш та ін.; за заг. ред. Д. Антонюка. І. Бабець, А. Мокія. Запоріжжя, 2017. 612 с.
8. Міжнародні економічні відносини : навчальний посібник / Колегія авторів; за редакцією С.О. Якубовського, Ю.О. Ніколаєва. – Одеса : «Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова», 2015. – 305 с.

Додаткова література

1. Шулдик Г. О. Педагогічна практика : навч. посіб. [для студ. пед. вузів] / Г. О. Шулдик, В. І. Шулдик. - К. : Наук, світ, 2000. - 143 с.
2. Педагогічна (асистентська) практика: програма та методичні рекомендації до виконання для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини другого (магістерського) рівня вищої освіти / уклад. Л. І. Григорова-Беренда, С. А. Касьян. - Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. - 52 с.
3. Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід: навч. посіб./ І. Артёмов, І. П. Студеняк, Й. Й. Головач, А. В. Гусь. – Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2015. – 360 с
Стражнікова І. Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ: НАІР, 2018. – 120 с
4. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В.М. Кухаренко, С.М. Березенська, К.Л. Бугайчук, Н.Ю. Олійник, Т.О. Олійник, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко, А.Л. Столяревська; за ред. В.М. Кухаренка. – Харків: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. – 284 с.
5. Шапран О. І., Новак О. М. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький (Київ.обл.) : Домбровська Я.М., 2018. – 280 с
6. Scott CL (2015) The futures of learning 3: what kind of pedagogies for the 21st century? UNESCO education research and foresight, Paris. [ERF Working Papers Series, No. 15]. <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002431/243126e.pdf>.
7. Багатонаціональні підприємства та глобальна економіка. Монографія / За ред. О. І. Рогача. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2020. – 368 с.
8. Актуальні проблеми економіки і менеджменту: теорії, інновації та сучасна практика. Монографія, книга сьома / Е. А. Кузнецов, І. М. Ненно, О. В. Побе-режець та ін.: за ред. д.е.н., проф. Кузнецова Е. А. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020.

Електронні інформаційні ресурси

1. Болонська декларація [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.mon.gov.ua/education/higher/bolon/
2. Загальні відомості про вищу освіту в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.mon.gov.ua/education/higher/higher
3. Методи навчання та їх класифікація // Сайт «Osvita.Ua» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://osvita.ua/school/theory/780/>
4. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://moskalik.at.ua/kurs_lekziy/mmmvvv.doc
5. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/nauka/naukova-divalnistu-yI5bc1iik1i->

паусБалпібь-2ак1абакй/4688

6. Сайт «Аспірант України» [Електронний ресурс]. - Режим доступу :
[НЦрУ/ті/іпІгапеСазрігат.сот.иа/](http://npu.gov.ua/)
7. European Central Bank (2020) Access mode:
https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_statistics/html/index.en.html.
8. International Monetary Fund (2020) Databases, Access mode: <https://www.imf.org/en/Data>.
9. Державна служба статистики в Україні, 2020, Редим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Бібліотека імені В.Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
11. Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Режим доступу: <http://lib.onu.edu.ua>
12. Українська Асоціація Економістів-Міжнародників [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ugouaem.com>